

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Використання мотиваційних технологій в процесі навчання

В останні роки збільшилось розуміння психологами і педагогами необхідність використання мотиваційних технологій в процесі навчання. Висока позитивна мотивація може виступати як фактор, що компенсує здібності у разі їх недостатньо високих показників; однак в зворотному напрямку цей фактор не спрацьовує – ніякий високий рівень здібностей не може компенсувати відсутність мотиву до навчання чи слабкий ступінь мотивації і не може привести до значних успіхів в навчанні. Мотиваційні технології покликані сприяти швидкому включенню студентів у професійну навчально-пізнавальну й навчально-виробничу діяльність без тривалого «вживання» в роботу, підтримувати діяльність на необхідному рівні активності. Наявність мотиваційного компоненту в процесі навчання:

- швидкість включення викладача у навчальну діяльність,
- стійкість інтересу до неї,
- наполегливість у вирішенні навчальних проблем.

А.І. Гебос виділив фактори (умови), які сприяють формуванню у студентів позитивного мотиву до навчання [1]:

- усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання;
- усвідомлення теоретичної і практичної значимості знань, яких набувають студенти;
- емоційна форма викладення матеріалу;
- показ “перспективних ліній” в розвитку наукових понять;
- професійна спрямованість навчальної діяльності;
- підбір завдань, які створюють проблемні ситуації в структурі навчальної діяльності;
- наявність допитливості, зацікавленість “пізнавального психологічного клімату” в навчальній групі.

Дослідники даної проблеми класифікують мотиваційні технології навчання на 2 групи:

1) за характером поведінки учасників:

- зовнішні;
- внутрішні.

2) за належністю до етапу навчання:

- вступна;
- поточна;
- заключна.

Зовнішня мотивація викликає напруженість, стримує творчість; студенти надають перевагу спрощеним завданням, що призводить до втрати інтересу й активності у навчальній діяльності; полегшує виконання дій, що вимагають алгоритмічного підходу, але погіршує якість вирішення евристичних завдань, сповільнює творчу активність.

Внутрішня мотивація триває досить довго; сприяє одержанню задоволення від роботи, викликає інтерес, радісне збудження, підвищує самоповагу особистості; надають перевагу ускладненим завданням, що полегшує виконання дій, які вимагають евристичного підходу; більш високий рівень освоєння теоретичного матеріалу; більш успішно впливає на пізнавальні процеси та поведінку особистості, сприяє формуванню творчого мислення.

Вступна мотивація активізує навчальну діяльність учнів, сприяє формуванню початкового бажання освоїти навчальний матеріал, викликає інтерес до процесу навчання. Вона може здійснюватися у формі бесіди, показу, демонстрації того чи іншого предмета або явища, на яке буде спрямовано весь процес навчання. При цьому основними методами є мотивуючий вступ і мотивуюча демонстрація.

Поточна мотивація забезпечує оптимальне педагогічне спілкування в процесі навчання, сприяє формуванню стійкого інтересу до навчальної діяльності та підтримує цей інтерес на всіх етапах навчання. Вона може

здійснюватися різними методами навчання відповідно до етапів формування діяльності:

- у процесі його пояснення (бесіда, лекція, розповідь);
- у ході виконання практичних завдань (розв'язання задач, вирішення завдань, виконання лабораторних робіт);
- у процесі контролю (поточний, підсумковий, заключний тощо).

Заключна мотивація забезпечує позитивний зворотний зв'язок або інформування студентів про успішність їхньої діяльності [2].

Застосування наведених технологій дозволить на початковому етапі вивчення конкретної дисципліни, наприклад, вивчення дисципліни «менеджмент» проаналізувати загальні потреби у вивченні менеджменту, а звідси й цілі, які встановив для себе конкретний студент, тобто в яких саме ситуаціях він може використовувати ці знання. В західних навчальних закладах широко практикують застосування методів спостереження та опитування, мозкового штурму, проведення ділових ігор, застосування кейс-методів, спрямованих на закріплення лекційного та практичного матеріалу і матеріалу для самостійного вивчення. Для проведення такого аналізу необхідно зібрати багато матеріалу. Для цього можна залучати студентів. Участь студентів в такому аналізі також підвищує їх активність в навчальному процесі. Студенти мають чітко визначити свої потреби, а це, в свою чергу, підвищує їх мотивацію при вивченні дисципліни менеджмент. Мотивація значно зросте, коли студенти розумітимуть існування тісного взаємозв'язку між предметом який вивчають та своєю майбутньою професією. Сукупність таких стійких провідних мотивів, які орієнтують діяльність особистості студента, виражають його бажання займатися самовдосконаленням у вибраній галузі діяльності, сприяє підвищенню ефективності під час вивчення певного предмету. Ідея визначення самооцінки студента допомагає викладачу здійснювати індивідуальний підхід. Слід також додати, що більша частина матеріалу, який вивчається, може бути не використаною в подальшому житті, тому

студент швидко його забуває. Тому аналіз цілей і потреб студента допомагає встановити зв'язок між навчальним планом і потребами студента. Першими в цьому аналізі повинні бути питання: “Для чого ти вивчаєш цю дисципліну?” і “Чи допоможе тобі знання цієї дисципліни знайти роботу?”

Під час вивчення думок студентів, щодо розвитку основних категорій дисципліни – вони можуть дуже сильно відрізнятись від того, що вважає важливим викладач. Одним з резервів підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів є організація їх самостійної роботи під час засвоєння навчального матеріалу. Тут можна широко використовувати ділову гру, тренінги, коучинг.

Отже, навчальний процес має більшою мірою бути спрямований на внутрішню мотивацію студентів. Вміле використання мотиваційних технологій дозволить педагогу створити оптимальні умови для розкриття можливостей особистості студента, зокрема шляхом довірливих стосунків між самими студентами та викладачем, що мобілізує їх творчий потенціал, формує впевненість у своїх силах і, таким чином, зумовить процес інтенсивного засвоєння матеріалу, викличе стійкий інтерес до вивчення навчальної дисципліни.

Список використаної літератури:

1. Гебос А.И. Психология познавательной активности учащихся (в обучении) [Текст] / А.И. Гебос. – Кишинев: Штиинца, 1975. – 104 с.
2. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. [Текст] / О.Е. Коваленко. – Х.: Вид – во НУА, 2005. – 360 с.